Nýtt enskt tilfar…

Føroya Skúlabókagrunnurin hevur givið út bókina Mandy at home. Workbook eftir Unu Poulsen. Í hesari arbeiðsbókini eru fjølbroyttar uppgávur, har ið næmingurin kann venja og menna sín førleika í enskum. Bókin er einnýtisbók og skipað á sama hátt sum arbeiðsbókin til Mandy on holiday. Tekningarnar í bókini hava Hannis Egholm, Anni Arge Lamhauge og Osvald Jacobsen gjørt. Skúlabókagrunnurin hevur eisini givið út Mandy at home. Lærarabók, sum Una Poulsen somuleiðis hevur greitt úr hondum. Lærarabókin er ætlað sum uppskot og hugskot til lærarar, hvussu teir kunnu skipa sína undirvísing.

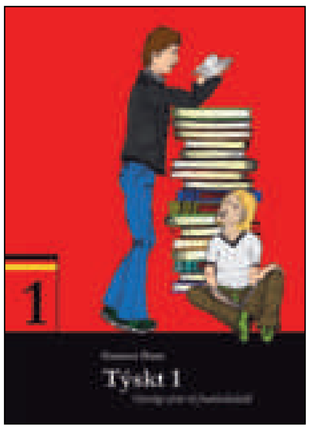

…og týskt tilfar

Týskt 1 eftir Gunnvá Dam, lærara, er skrivligt týskt til 8. flokk. Hetta er fyrsta av trimum bókum. Týskt 1 er uppgávubók til byrjanarundirvísing í týskum. Í bókini eru grundleggjandi málløruvenjingar í týskum, har dentur verður lagdur á navnorð úr gerandisdegnum og bendingarnar í nútíð og tátíð av sagnorðunum sein, haben og werden.

Nógv dýrari at liva

Bæði í Noregi, Danmark og í Føroyum hevur prísvøksturin í ár verið størstur í vørubólkunum "breyð og kornvørur", "mjólkarvørur, ostur og egg" og "matoljur og fitievni". Útreiðslurnar til hesar vørur eru umleið ein triðingur av allari matvørunýtslu hjá einum miðalhúski í øllum fýra londunum

Seinasta árið eru matvøruprísirnir hækkaðir 6,9 prosent. Samanlagt eru prísirnir á ravmagn og hita øktir við 28,8 prosentum. Hetta er metstórur prísvøkstur síðani brúkaraprístalið kom í gildi í 2001

BRÚKARAMÁL
Rigmor Dam
rigmor@sosialurin.fo

Ein og hvør, sum fer ein túr til handils fær sjón fyri søgn um at prísirnir eru hækkaðir munandi seinastu tíðina. Í nýggjasta brúkaraprístalinum frá Hagstovuni sæst, at matvøruprísirnir hækkaðu 6,9 prosent seinasta árið, meðan ravmagn og hiti hækkaðu við heili 28,8 prosentum.

Methøg hækking

Hagstovan sigur, at vit í løtuni eru vitni til størstu økingina í brúkaraprístalinum síðani tað kom í gildi fyrsta ársfjórðing 2001 – bæði hvat viðvíkur ársfjórðings- og árligan prísvøkstur.

Frá fyrsta til annan ársfjórðing hækkaði brúkaraprístalið 2,2 prosent, úr 113,9 til 116,4, og seinastu fýra ársfjórðingarnar er prístalið hækkað 6,7 prosent.

Tað er framvegis prísvøksturin á brennievni og matvørum, sum toga prístalið uppeftir.

Prísurin á brenniolju til húsarhald er farin 20,2 prosent upp, og prísirnir á brennievni til bilar 11,5 prosent.

Dýrari matvørur

Allir matvørubólkar eru dýrkaðir henda ársfjórðingin, og stórur prísvøkstur hevur verið á flestu matvørubólkum seinasta árið. Samanlagt eru matvøruprísirnir í handlum farnir 2,1 prosent upp, harav var vøksturin fyrsta ársfjórðing 1,3 prosent. Fyri veitingar á matstovum hevur prísvøksturin verið 4,1 prosent móti 2,6 prosentum fyrsta ársfjórðing, og frítíð og mentan er farið 1,1 prosent upp, serliga av prísvøkstri á ferðing til útlond, sigur Hagstovan.

Prísirnir á oljum og fitievnum eru farnir 14,7 prosent upp, breyð og kornvørur 9,9 prosent, mjólk, ostur og egg 7,7 prosent. Matvøruprísirnir samanlagt eru í dag 6,9 prosent hægri enn somu tíð í fjør.

Fyri býli samanlagt hevur prísvøksturin verið 17,3 prosent seinastu tólv mánaðirnar. Av býlisútreiðslunum eru tað serliga orkan, sum hevur togað prístalið uppeftir. Samanlagt eru prísirnir á orku farnir 28,8 prosent upp, brenniolјan 42,7 og ravmagn 8,1 prosent.

Eisini í útheiminum

Tað er ikki bara í Føroyum at prísurin hækkar. Øgvisligur prísvøkstur hevur eisini verið á matvørum kring allan heim seinastu tíðina. Í mai mánaði var árligi prísvøksturin á matvørum í ES londum 7,2 prosent í miðal. Hetta er største prísvøkstur í ES síðan 2001. Prísvøksturin í Evropa hevur verið størstur í Eystureuropa og í Íslandi og minstur í Sveis og Noregi. Í Svøríki, Danmark og Finnlandi hevur prísvøksturin verið omanfyri miðalvøksturin í ES, í Føroyum beint undir, 6,9 prosent.

Orsøkirnar mangar

Í flestu londum eru tað prísirnir á týðandi matvørum sum mjólkarvørum, breyði og kornvørum, sum brádliga eru farnir upp í loft. Mangar greiningar verða gjørdar av prísvøkstrinum og um hvørjar orsøkirnar eru: eftirspurningurin eftir landbúnaðarvørum er vaksin, prísirnir á orku, seti og handilstøðum eru farnir upp, matvanar broytast í menningarlondum, akurskurðurin hevur miseydnast mangastaðni og dyrkilendi verður tikið til brennievni.

Líkjast Danmark

Eisini í Føroyum og trimum av grannalondum okkara er árligi prísvøksturin á matvørum tann størsti í mong ár. Prísgongdin á matvørum í Føroyum síðan 2002 líkist mest prísgongdini í Danmark, haðani mesti vøruinnflutningurin kemur.

Stóru sveiggini í prísgongdini í Íslandi endurspegla í stóran mun krónuvirðið ímóti øðrum gjaldoyrum.

Noreg hevur eisini sína krónu, men gjaldoyraviðurskifti hava ikki í sama mun ávirkað prísgongdina har hetta tíðarskeiðið. Prísfallið í Noregi fyrsta og annan ársfjórðing 2002 stóðst millum annað av lækking í meirvirðisgjøldunum á matvørum 1. juli 2001.

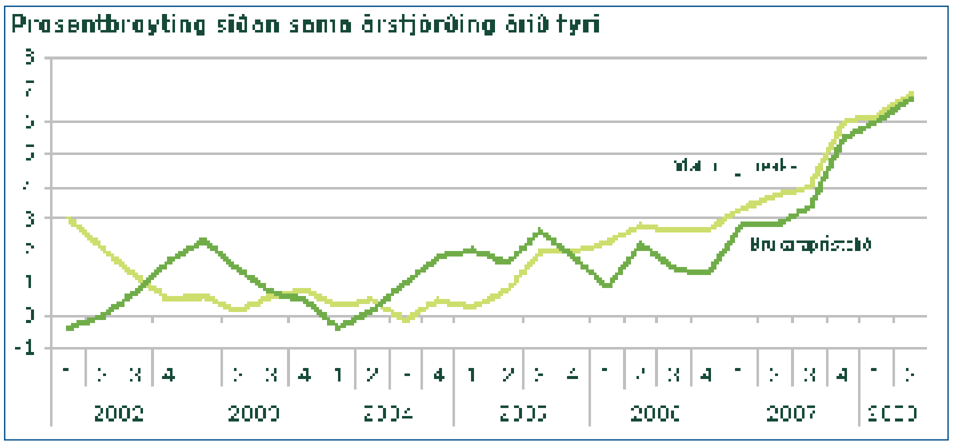

Brúkaraprístalið skift á 12 høvuðsbólkar, 1. ársfjórðingur 2001 = 100

		2007			2008		Vøkstur í %	
	Innfall 1998	2. ársfj.	3. ársfj.	4. ársfj.	1. ársfj.	2. ársfj.	1. ársfj. '08 2. ársfj. '08	2. ársfj. 2007 '08
Samanlagt	100,0	109,1	110,2	112,3	113,9	116,4	2,2	6,7
[illegible]	21,7	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2,7	6,5
[illegible]	[illegible]	[illegible]	115,8	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	5,4	[illegible]	92,9	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	92,6	94,8	[illegible]	92,3	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	114,6	114,9	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	88,3	85,5	[illegible]	88,3	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]